

Hur ska all denna utvärdering och analys (och forskning) kunna användas?

Lena Lindgren 4 oktober 2017

- Utveckling ”from studies to streams”
- Trängsel av kunskap inom skolan och andra politikområden
- Funderingar kring trängseln i fht ESO:s frågor om användning

“From studies to streams”

- Enstaka utvärderingar med ”unik” design förlorar mark på bekostnad av *utvärderingssystem*, dvs strukturer och processer som producerar strömmar av ”kunskap” som ska ge underlag i praktiska beslutssituationer.

- **Egen forskning om utvärderings-/granskningssystem:**
  - Kvalitetsmätning (Utvärderingsmonstret).
  - Granskningssystem i skolan (VR).
  - Granskningssystem i äldreomsorgen (Forte).
  - Öppna jämförelser i socialtjänsten (Forte).
  - Konsekvenser av granskning för tjänstemäns roller och värden (RJ).
  - Bibliometrins konsekvenser i universitetsvärlden.

Utgångspunkter och metoder

- **Granskningsystem** (uppföljning, utvärdering, tillsyn, revision) är syftar till att användas för utveckling, styrning och ansvarsutkrävande.
- **Kartläggning och analys** av granskningssystems teori och praktik, ett och ett och tillsammans inom ett visst politikområde.
- **Analys**
  - Bygger systemet på en begriplig och rimlig logik om avsedd funktion ?
  - Vilken typ av kunskap genererar systemet?
  - Vilken är systemets målgrupp (användare)?
  - Är systemet en plausibel lösning på de behov eller problem som är motivet till dess existens?
  - Vad vet vi om hur systemet fungerar i praktiken?

”Overcrowding on the Swedish education evaluation arena”

- Kring 35 offentliga och privata granskningsystem identifierade.
- Överlappning av system som gör (nästan) samma sak på basis av samma slags data (betyg, nationella prov, elev/föräldraenkät), men olika ”ägare”.
- Flera potentiella målobjekt och funktioner anges för alla systemen. Ansvarsutkrävande med ”soft face” en underförstådd funktion i alla utom Skolinspektionen med distinkt ”hard face”.
- Huvudmän och rektorer försöker navigera i trängseln på skolans granskningsarena, enstaka som kan. Lärare använder praktisknära system.
- Nedskalning av skollag/läroplan, nya administrativa funktioner, risk för MAD.

Mera trängsel

- **Kommittéväsendet** om styrning och kvalitet (2013 ➤), t.ex.: Privata utförare – kontroll och insyn; Ökad insyn i välfärden; Ordning och reda i välfärden; Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning; Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre.
- **Regeringsuppdrag till myndigheter**, t.ex. utbildningsdepartementet som dock inte ”håller Skolverket sysselsatt i onödan”.
- **Myndigheter med närbesläktade uppdrag**, t.ex. inom skolområdet.
- **Riksrevisionen** som granskar tillsyn.
- **Kommuner** som hanterar massor med olika kvalitetsmätningssystem, ex. ”måttskogen” i Gbg.

Trängsel av forskning

- Bibliometri som mått på forskningskvalitet, grund för resursfördelning, meritering och status inom **universitet och högskolor** bidrar till:
- Massproduktion och ett hav av (olästa) forskartexter (och tidskrifter) som ingen längre kan ha översikt över och allmänheten inte har tillgång till.
- Billig (2013) om substantivbaserat språk utan subjekt.
- Bennich- Björkman (2017) om alltmer abstrakt resonerande, pegaser och pegasryktare inom allt smalare "gated communities"
- Alvesson, Gabriel, Poulsen (2017) om för mycket forskning som har för lite meningsfullt att säga.
- Lindgren & Rombach om salami-slicing eller mönstersökning.

Systemanpassning

- **Hur kan Förvaltningshögskolan öka sin poängskörd få ett bättre utfall i GU:s ”norska system”:**
  - Skära forskningsresultat i minsta publicerbara enheter.
  - Välja rätt tidskrifter (med hög IF) och förlag (med hög poäng);
  - Kolla Beall’s lista över olämpliga (”predatory”) tidskrifter och förlag;
  - Antologiprojekt och årsböcker med korta kapitel kring ett tema;
  - Sammanläggningsavhandlingar (inkl. artiklar med flera författare);
  - Nya upplagor, engelska översättningar, omkok.
  - Minska eller avveckla samverkan som ger 0 poäng.

Om och hur används utvärdering/analys? Vad efterfrågar beslutsfattare? Hur få bättre underbyggda beslut?

- **Lärdomar från decennier av forskning om utvärderingsanvändning och individers och organisationers lärande:**
- Behov/problem, uppdrag, produkt, författare, implementering (vilja, kunna, förstå), föränderlig kontext. Avsedd och oavsiktlig användning, direkt och indirekt, icke-användning.
- Utilization focused evaluation, use/influence, process use, on-going evaluation/följeforskning, mm.
- Anpassnings- och/eller utvecklingsinriktat lärande. Faktorer som främjar ena eller andra lärandet.

Några funderingar

- Har utvärderingar, analyser och forskning (kunskap) ett intrinsiskt eller extrinsiskt värde eller både och?
- Är problemet bristande användning eller att det finns ett oändligt hav av kunskap som inte går att ha överblick över?
- Om och hur *bör* beslutsfattare använda kunskap?
- Vilket ansvar har utvärderare/analytiker/forskare för att kunskap används?
- Hur kommer Ardalan Shekarabi att använda t.ex. dessa utredningar:
  - Statskontorets rapporter om statlig styrning av offentlig sektor
  - Översyn av myndigheter inom skolområdet.
  - Översyn av regeringens analys- och utvärderingsresurser.
  - Tillitsdelegationen.